

Representantforslag 130 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Marit Arnstad og Kjersti Toppe

Dokument 8:130 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Marit Arnstad og Kjersti Toppe om at kommuneloven endres for å fremme større åpenhet og bedre mulighet for deltakelse i lokal-demokratiet

Til Stortinget

Bakgrunn

Innføringen av §§ 18 og 19 i kommuneloven om kommunal og fylkeskommunal parlamentarisme i 1992 var begrunnet i å gi kommunesektoren tilgang til en styringsform som i større grad tydeliggjorde det politiske ansvaret enn det formannskapsmodellen gjør. Å skape klarere politisk ansvar, å tydeliggjøre skillelinjene og å vitalisere de politiske prosessene var argumenter som ble brukt. Det ble antatt at dette kunne øke den politiske interessen og dermed valgdeltakelsen. Oslo var først ute med å innføre en parlamentarisk styreform i 1986, da med hjemmel i «Midlertidig lov om forsøk med særlige administrasjonsordninger i kommunene».

Parlamentarisk styring i kommunesektoren representerer en vesentlig konstitusjonell endring i forhold til formannskapsprinsippet ved at forholdet mellom politikk og administrasjon og forholdet mellom posisjon og opposisjon endres radikalt. Med parlamentarisme overtar kommune- eller fylkesråd den strategiske styringen over administrasjonen, og administrasjonssjefen – rådmannen – mister sine formelle funksjoner. I et parlamentarisk styre gis rådsfunksjonen hovedansvaret for å fremme saker. Tilsvarende begrenses kommunestyrets eller fylkestingets rolle. Deres formelle hovedrolle ligger i å innsette kommu-

neråd/fylkesting og å avsette rådet dersom det ikke har tillit.

Mulighetene som kommuneloven av 1992 ga for å innføre parlamentarisk styring, har så langt medført at tre større byer og fire fylkeskommuner har valgt denne styringsmodellen. Kommunevalget 2015 vil gi nye prosesser med vurdering av om det bør innføres parlamentarisk styresett. Det gir anledning for Stortinget som lovgiver og for kommunestyre og fylkesting til å drøfte fordeler og ulemper ved modellen.

Formannskapsmodellen representerer et styrings-system hvor kommunestyremedlemmene er likeverdige og med et likeverdig ansvar for å bygge løsninger som gagnar fellesskapet. Prinsipielt sett er dette et styringssystem hvor det enkelte kommunestyremedlem står direkte til ansvar for velgerne. I et parlamentarisk system overlates styringen til et kommune- eller fylkesråd som står til ansvar overfor kommunestyret eller fylkestinget. Formannskapsmodellen fremmer konsensusbaserte løsninger, mens den parlamentariske modellen tydeliggjør skillelinjene mellom posisjon og opposisjon.

I en rapport fra en forskergruppe ved Universitetet i Nordland framlagt i 2014 etter bestilling fra Kommunal- og regionaldepartementet i 2013, vises det til en del funn, blant annet:

- Innføring av parlamentarisk styresett har ikke, som målsettingen var, ført til økt valgdeltakelse.
- I kommuner og fylkeskommuner som har innført parlamentarisme, er det flertall blant politikerne for å videreføre styringsmodellen.
- Det parlamentariske styringssystemet er mer lukket enn et formannskapsbasert system. Informasjonen til politikerne er dårligere og varierer etter om de tilhører posisjon eller opposisjon.
- Folkevalgte selv opplever å være mindre aktive og å ha mindre innflytelse der det er parlamemen-

- tarisk modell enn der det er formannskapsmodell.
- En stor del av de folkevalgte som tilhører opposisjonen, opplever at rådene har for mye makt, og at opposisjonen kan karakteriseres som avmektige.

Valg av styringsform i kommuner og fylkeskommuner har stor innvirkning på både innbyggernes mulighet til å delta i lokale politiske beslutningsprosesser og på de folkevalgtes arbeidssituasjon. Målet må være åpenhet i forvaltningen og god mulighet til å innvirke på hvordan de politiske sakene løses. Forslagsstillerne mener derfor at kommunelovens be-

stemmelser som gir adgang til innføring av kommunal parlamentarisme, bør oppheves.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen legge frem et lovfor-
slag om å oppheve adgangen til å velge parlamenta-
risk styringsform i kommuner og fylkeskommuner.

8. juni 2015